

ကျောက်မျက်ကဏ္ဍအား သုံးသပ်ခြင်း

အစီရင်ခံစာအနှစ်ချုပ်

မြန်မာ့ EITI အကူအညီပေးရေးအစီအစဉ်

အမ်မာအာဝင်

ဇူလိုင်လ ၂၀၁၆ ခုနှစ်

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤအစီရင်ခံစာဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အကူအညီပေးခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် သတ္တုတွင်း ဦးစီးဌာနနှင့် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းအား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအလို့ငှာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သော သက်ဆိုင်သူများနှင့် ပညာရှင်များဖြစ်သည့် မြန်မာ့EITI MSG အဖွဲ့ဝင်များ၊ MDRI-CESD ဝန်ထမ်းများ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံကိုယ်စားလှယ်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းချုပ်နှင့်၎င်း၏အဖွဲ့ဝင်များ၊ ကျောက်မျက်ရတနာ ကုန်သည်ကြီးများ၊ ကျောက်မျက်ကျွမ်းကျင်သူများ၊ လက်ဝတ်ရတနာရောင်းဝယ်သူများနှင့် ကျောက်မျက် ပညာရှင်များအား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာအား ယူကေနိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးဌာန(DFID)နှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံခြားရေးနှင့်ကုန်သွယ်မှု ဌာန(DFAT)၏ ငွေကြေးအထောက်အပံ့ဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှ ပြုစုပါသည်။

အကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပတ္တမြား၊နီလာ၊ကျောက်စိမ်း စသည်တို့အပါအဝင် အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာများ ပေါကြွယ်ဝသည်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဤသယံဇာတများသည် အလွန်အဖိုးတန်ကြောင်းမှာ ငြင်း၍မရနိုင်ပါ။ သို့သော် ၎င်းသယံဇာတများအားတူးဖော်ခြင်း၊ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းနှင့် ကျောက်တွင်းများမှဈေးကွက်သို့တင်ပို့ခြင်း နည်းလမ်းများမှာ အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်း၊ မှောင်ခိုထုတ်ခြင်းနှင့် အနိုင်ကျင့်အမြတ်ထုတ်မှုများဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိနေပါသည်။

ဆယ်စုနှစ်များစွာ တင်းကျပ်သောစစ်အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ကျရောက်ခဲ့သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်သတင်းအချက်အလက်များမှာ အနည်းငယ်သာထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံသည် အပြောင်းအလဲကာလကိုရောက်ရှိနေပေပြီ။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် အရပ်သား တစ်ပိုင်းအစိုးရလက်ထက်မှစတင်ကာ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အခွန်ဘဏ္ဍာ စီမံမှုပွင့်လင်းမြင်သာရေးကိုဦးတည်၍ တွင်းထွက်သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့(EITI)သို့ ပါဝင်နိုင်ရေး ကြိုးပမ်းမှုအပါအဝင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဖြည်းညှင်းညင်သာစွာ လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ EITI သည် သဘာဝသယံဇာတများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးနှင့် တာဝန်ခံနိုင်မှုရှိရေးကို အားပေးလုပ်ဆောင်နေသည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစံနှုန်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံပေါင်း ၅၁ နိုင်ငံတွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ကျင်းပခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများအားလုံးပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ပြီးနောက် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ဦးဆောင်သော အရပ်သားအစိုးရသစ်တစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းမှာ အရေးပါသောကဏ္ဍများတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်သောအခွင့်အလမ်းနှင့် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်လုပ်ဆောင်နိုင်သော ခေတ်သစ်ကိုရောက်ရှိလာပြီဖြစ်ကြောင်း အချက်ပေးဖော်ပြနေပေသည်။

သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတိုးတက်မှုအတွက် အရေးပါသော သော့ချက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုအရင်းအမြစ်များကို ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာစီမံခန့်ခွဲနိုင်ပါက လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးများ တိုးတက်လာနိုင်ပြီး၊ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာစီမံခြင်းမပြုနိုင်ပါကပဋိပက္ခများ၊အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မညီမျှမှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်စေပါသည်။ EITIအဖွဲ့သည် ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းများ စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် အခွန်ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုများအား ပိုမိုထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးနှင့် တာဝန်ခံနိုင်မှုရှိရေး မူဘောင်များချမှတ်ပေးပါသည်။

EITI ဖော်ဆောင်ရေးကိုအထောက်အကူပြုနိုင်ရန်အတွက် ဤအစီရင်ခံစာအား ပြုစုထားပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်ပတ်နေသော ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းအား ပိုမိုနားလည်လာစေရန်နှင့် ကျောက်မျက်ရတနာ စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများ အားကောင်းလာစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည့်အစိတ်အပိုင်းများအား မီးမောင်းထိုးဖော်ပြရန် ရည်ရွယ်၍လည်း ပြုစုထားပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- ကျောက်မျက်နှင့်ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးကွင်းဆက်(value chain)ရှိ အဓိကစိန်ခေါ်မှုများ၊ အခွင့်အလမ်းများ အားခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း အပါအဝင် အခြေခံဆန်းစစ်မှု (baseline assessment) ပြုလုပ်ခြင်း။

- မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ကျောက်မျက်၊ကျောက်စိမ်းကဏ္ဍနှင့်စပ်လျဉ်း၍ EITI လွှမ်းခြုံမှုရှိအောင် မည်သို့ ချဲ့ထွင်လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ကို သိရှိနားလည်စေရန်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထုတ်ကုန်တန်ဖိုးမြင့်မားအောင်လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် အလားအလာများအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်။
- အစိုးရအခွန်ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှု၏ အခွင့်အလမ်းများနှင့် ဟာကွက်များအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်။

အစီရင်ခံစာသည် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ကဏ္ဍနှင့်အဓိကသက်ဆိုင်သော အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ ပါဝင်လုပ်ကိုင်သူ များ၊ မူဝါဒများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားသည်။ ထို့နောက် EITI ဖော်ဆောင်ရေးဦးစားပေးအနေဖြင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်ခြင်းစသော အချက် အလက်များအပါအဝင် တွင်းဝမှတစ်ဆင့်ဈေးကွက်အရောက် တန်ဖိုးကွင်းဆက်(value chain)၏ အဓိကအဆင့်များအား ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ကဏ္ဍအတွင်း EITI အစီရင်ခံခြင်းအား မည်ကဲ့သို့တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်း၊ အစိုးရအနေဖြင့်လုပ်ငန်းများအားဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် အခွန်ငွေ ကောက်ယူခြင်းကို မည်ကဲ့သို့ကောင်းမွန်ကျနစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်းနှင့် ထုတ်ကုန်တန်ဖိုးမြှင့်တင်ရာတွင် အားနည်းချက်များအား ဖော်ပြထားပြီး အဆိုပါအားနည်းချက်များကိုမည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းသင့်ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ လုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် အစိုးရ၏စီမံခန့်ခွဲမှု ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်အတွက် မူဝါဒအကြံပြုချက်များကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အစီရင်ခံစာတွင် ကျောက်မျက်နှင့်ကျောက်စိမ်းအား ခွဲခြား၍တင်ပြထားပါသည်။

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ထုတ်လုပ်သော ကျောက်မျက်တန်ဖိုး၏တိကျသောစာရင်းဇယားများမရှိပါ။ သို့သော် ကျောက်မျက်နှင့်ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုသည် မြန်မာ့အဖိုးတန်ဆုံးသော ကုန်ခန်းသွားနိုင်သည့်သယံဇာတ (non-renewable resource)ဖြစ်ကြောင်းခန့်မှန်းဖော်ပြကြပါသည်။ တဆက်တည်းမှာပင် ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ လေ့လာဆန်းစစ်မှု အသစ် (up-to-date geological surveys) မရှိခြင်းကြောင့် ကျောက်မျက်နှင့် အခြားသော သတ္တုများဖြစ်သည့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓါတ်ငွေ့သိုက်များ မည်မျှရှိမည်ကို မသိနိုင်ပါ။ ကမ္ဘာ့အဖိုးတန်ဆုံး ပတ္တမြားများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိပြီး နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ကမ္ဘာ့စံချိန်မှတ်တမ်း အကြိမ်ကြိမ်တင်ခဲ့ ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံးအရည်အသွေးမြင့်မားသောကျောက်စိမ်းထွက်ရှိရာ အရင်းအမြစ်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကျောက်စိမ်းဈေးကွက်တည်ရှိရာ တရုတ်ပြည်နှင့်ကပ်လျက်တည်ရှိသော တိုင်းပြည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စိမ်းသည် တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဈေးကောင်းလျက်ရှိပြီး ၎င်း၏တန်ဖိုးမှာ ဆက်လက်မြင့်မားနေကာ ကျောက်စိမ်း တစ်အောင်စဈေးနှုန်းသည် ရွှေထက်ပင်မြင့်မားလျက်ရှိသည်။

ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် ကျောက်မျက်ရတနာဈေးကွက်မှာ ကြီးမားပြီး တစ်နှစ်လျှင် တန်ကြေး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀-၁၂ ဘီလီယံ အထိရှိပါသည်။ ၂၀၁၄-ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ကျောက်မျက်ရတနာဈေးကွက်တွင် ရောင်းရငွေတန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၅၇ ဘီလီယံဖြစ်ပြီး ၂၀၁၉ နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ကျောက်မျက်ဈေးကွက်တန်ဖိုးမှာ

အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉၂ ဘီလီယံအထိရောက်ရှိနိုင်ကြောင်း လေ့လာသူများကခန့်မှန်းထားပါသည်။ ကျောက်မျက်ရတနာများသည်ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားသတ္တုတွင်းထွက်များကဲ့သို့ဈေးနှုန်း မတည်ငြိမ်ခြင်း မရှိပေ။ ကျောက်မျက်ရတနာများသည် ကမ္ဘာ့အနုပညာဇာတ်ရုံနှင့် နိုင်းစာလျှင်ပိုမိုသင့်လျော်ပေလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကျောက်မျက်ရတနာများသည် အမြတ်တန်းတန်ဖိုးထားရသည့် ပစ္စည်းဖြစ်ပြီး ၎င်းအပေါ်နှစ်သက်တန်ဖိုးထားမှု မှာ ခေတ်ရေစီးကြောင်းနှင့် ဝယ်သူများ၏အကြိုက်ပေါ်တွင် လုံးဝဥသံတည်မှီနေပါသည်။ ကျောက်မျက်ရတနာ လိုအပ်ချက်မှာ ပုဂ္ဂလိကဆန်ပြီး ဝယ်သူသူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အမြတ်တန်းတန်ဖိုးထားမှုနှင့် သဘောကျနှစ်ခြိုက်မှုအပေါ်တွင်များစွာ မူတည်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကျောက်မျက်လုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် အခြားကုန်စည်များကဲ့သို့ တန်ဖိုးကျဆင်းသွားခြင်းမရှိပေ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သောနှစ်အနည်းငယ်မှစတင်ကာ ကျောက်မျက်တူးဖော်ခြင်းကို အလွန်အမင်း ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် အဓိကအကျိုးဆက်နှစ်ခုကိုတွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ (၁) စက်ယန္တရားကြီးများတင်သွင်းပြီး အကြီးစားတူးဖော်မှုများတိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လာသောကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဘဝအပေါ်သက်ရောက်မှုမှာ ဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ (၂) ပြည့်စုံမှုမရှိသောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များကြောင့် အစိုးရ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ အမြောက်အများဆုံးရှုံးခဲ့ရပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကျောက်မျက်၏ ၈၀%မှာ တရားမဝင်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု၊ တပိုင်တနိုင်လုပ်ငန်း နှင့် အသေးစားသတ္တုတူးဖော်ရေးအရင်းအမြစ်များမှ လာကြောင်းဆိုစမှတ်ပြုကြသည်။ တွင်းဝမှ ဈေးကွက်အရောက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကျောက်မျက်ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် (supply chain)သည် ပွဲစားများနှင့်ကုန်သည်များ အဆင့်ဆင့်ဖြင့် ကွင်းဆက်တစ်ခုစီတိုင်းတွင် အထပ်ထပ်ဖြင့် ရှိနေသည့်သဘာဝရှိပါသည်။ ဤကဏ္ဍအစိတ်အပိုင်းသည်လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပေ။ အမြတ်အစွန်းများစွာရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် လွယ်လင့်တကူ သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ခြင်းသည် စာရင်းဖျောက်ခြင်း၊ တရားမဝင်လုပ်ငန်းများနှင့် အလေ့အကျင့်များဖြစ်စေရေးကို ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့ရှိပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှုပမာဏအနေဖြင့်လည်း မည်မျှထုတ်လုပ်သည်ဆိုသည်ကို ကြေငြာခြင်းမရှိပါ။ တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင်လည်း ဈေးနှိမ်ထားကာ ပြန်လည်ရောင်းချသည့်အခါတွင်ဈေးမြှင့်၍ ရောင်းချကြသည်။ဤစီမံခန့်ခွဲမှုများကို မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုတည်းသာမကဘဲ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ကျောက်မျက်ကဏ္ဍတွင် အဓိကလွှမ်းမိုးလုပ်ကိုင်နေသူများမှာ မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း (MGE)၊ မြန်မာနိုင်ငံကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းချုပ် (MGJEA)၊ တပ်မတော်ပိုင်ကုမ္ပဏီ ၂ ခု ဖြစ်သည့် မြန်မာ့စီးပွားရေးဦးပိုင်လီမိတက်(UMEHL)နှင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်း(MEC)၊ ဒေသအာဏာပိုင်များနှင့် တရုတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

မြန်မာ့အင်စတီကျူးရှင်းနှင့်စည်းမျဉ်းဆိုင်ရာမူဘောင်အားဆန်းစစ်မှုတွင် ဟာကွက်များနှင့်အခွင့်အလမ်းများစွာအား မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလအထိတည်ရှိနေသော သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် သစ်တောနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနတို့အား ပေါင်းစည်းထားသည့် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန (MONREC) လက်အောက်ရှိ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည့် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း(MGE)သည် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍအားစောင့်ကြည့်စစ်ဆေး

ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းတို့ကိုတာဝန်ယူဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ MGE သည် လက်တလောတွင် ကျောက်မျက်နှင့်ဆက်နွယ်သောလုပ်ငန်းတာဝန်များဖြစ်သည့် မူဝါဒပြုခြင်း၊ စည်းမျဉ်းရေးဆွဲခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း အပြင် အော်ပရေတာ/ပိုင်ရှင်အနေဖြင့်လည်း လုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ဤအချင်းအရာကား ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ်ကို ကူးပြောင်းနေသောနိုင်ငံအတွက် ထူးဆန်းသည့်အရာကား မဟုတ်ချေ။ အဆိုပါလုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် conflict of interest နှင့်စပ်လျဉ်းသည့်မေးခွန်းများထုတ်လာနိုင်ပြီး၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် လိုအပ်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များအကြားရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်စေရန်အတွက်လည်း မေးခွန်းထုတ်လာနိုင်ပါသည်။ ၎င်းအပြင် MGE သည် အခြားအစိုးရဌာနများနည်းတူ ၎င်း၏တာဝန်များအား ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုံလောက်သောကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မရှိပေ။ MGE ၏အဆင့်မြင့်ဝန်ထမ်းများအများစုမှာ တပ်မတော်မှ အငြိမ်းစားယူထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းချုပ်(MGJEA)သည် ကျောက်မျက်လုပ်ငန်းအတွက် အဓိကကျသောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း တစ်သောင်းရှိပြီး ၆၅ %မှာ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများဖြစ်ပြီး ၃၅ %မှာ ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများဖြစ်သည်။ ကျောက်မျက်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိသူများနှင့် လိုင်စင်ရရှိသူများကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လက်ခံလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းချုပ်အနေဖြင့် MGE နှင့် နီးကပ်စွာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး နှစ်စဉ်ကျောက်မျက်ရတနာပြပွဲနှင့် အခြားသောကုန်သွယ်မှုအစည်းအဝေးများကျင်းပရာတွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

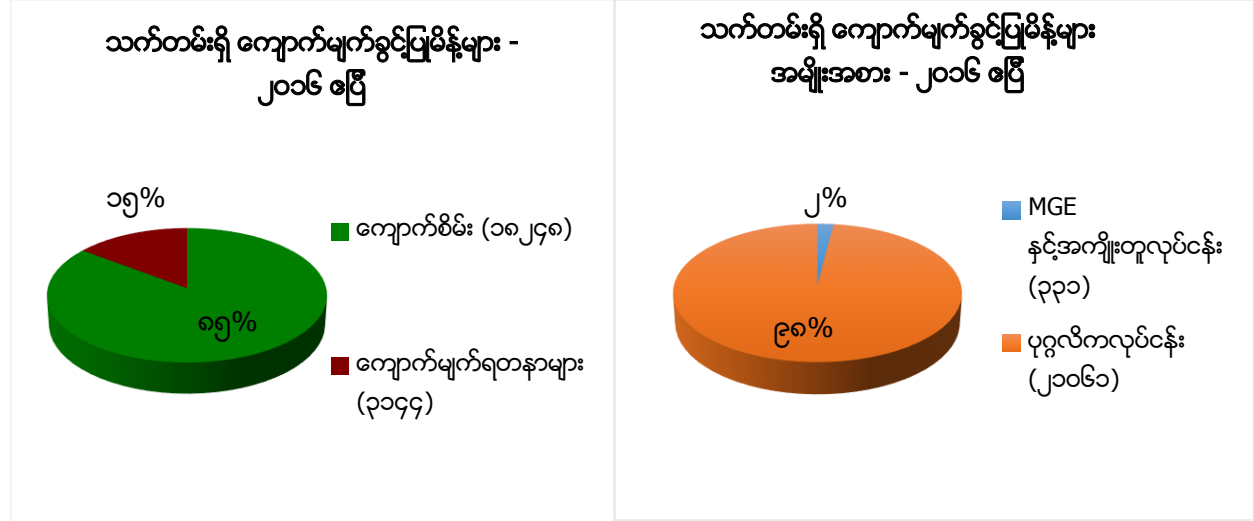
မြန်မာနိုင်ငံတွင်အဓိကအားဖြင့် ကျောက်မျက်လိုင်စင်အမျိုးအစား ၂ မျိုးရှိသည်။

- ကျောက်မျက်ရတနာထုတ်လုပ်မှုခွင့်ပြုမိန့်(တူးဖော်ခြင်း၊ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ဆင့်တက်ပြုပြင်ခြင်း၊ လက်လီရောင်းချခြင်း)
- ကျောက်မျက်ကုန်သွယ်ခွင့်လိုင်စင်(ကုန်သွယ်မှုပြုခြင်း၊ ဆင့်တက်ပြုပြင်ခြင်းနှင့် လက်လီရောင်းချခြင်း)

၂၀၁၆ခုနှစ် ဧပြီလ စာရင်းဇယားများအရ ကုမ္ပဏီပေါင်း ၁၄၇၅ ခုအား ထုတ်လုပ်မှုခွင့်ပြုမိန့် ၂၁၃၉၂ ခု နှင့် ကျောက်မျက်ကုန်သွယ်ခွင့်လိုင်စင်ပေါင်း ၂၀၀၀ ခွင့်ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ထုတ်လုပ်မှု ခွင့်ပြုမိန့် ၉၈ % ရရှိထားပြီး ၂ % မှာ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီနှင့် မြန်မာ့ကျောက်မျက်လုပ်ငန်းတို့ အကျိုးတူ လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိထားပါသည်။

ကျောက်မျက်လုပ်ငန်းသည် အမြတ်အစွန်းများစွာရရှိသည့်လုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး ခွင့်ပြုမိန့်ချထားပေးခြင်းအတွက် စနစ်ကျသော၊ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမရှိခြင်းကြောင့် လိုင်စင်ချထားပေးရေးနှင့် ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်မှုအား ထိန်းချုပ်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်မျက် လုပ်ငန်း၏အကျိုးအမြတ်မှာ လူနည်းစု၏ လက်ထဲတွင်ရှိနေသည်ဟုမှတ်ယူပြီး မည်သူက အမှန်တကယ် အကျိုးအမြတ်ရရှိနေသည်ကို သိရှိနိုင်ခြင်းမရှိပေ။

အခြားသုံးသပ်မှုပြုရမည့်အကြောင်းအရာတစ်ရပ်မှာ ယုံကြည်အားထားရသောဘူမိဗေဒဆိုင်ရာအချက်အလက်များ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ လုံလောက်သော ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာစစ်တမ်းကောက်ယူမှု မရှိခြင်းကြောင့် အမှန်တကယ် တည်ရှိနေသော ကျောက်မျက်ရတနာသိုက်များ သို့မဟုတ် ကျောက်မျက်ရတနာအထွက်နှုန်း သို့မဟုတ် အလားအလာရှိသောရတနာသိုက်များအား သိရှိရခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်မှာ စွန့်စားမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု မရှိခြင်း နှင့် နိုင်ငံရေးမငြိမ်သက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူအတွက် စိန်ခေါ်မှုပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာ့ကျောက်မျက်များအား တရားဝင်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခွင့်ကို မြန်မာနိုင်ငံသားများကိုသာ ခွင့်ပြုပေးထားပါသည်။

အစိုးရအနေဖြင့်အကျိုးတူပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်နေသောလုပ်ငန်းကိုသာ ထိရောက်စွာစောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနိုင်သောကြောင့် ကျန်ထုတ်လုပ်မှုများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်စည်းကမ်းလိုက်နာမှုကိုစစ်ဆေးရာတွင် အားနည်းချက်များစွာ ရှိပါသည်။ ကျန်ခွင့်ပြုမိန့် ၉၈% ကို တာဝန်ယူကြီးကြပ်နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ခွင့်ပြုမိန့်ကိုင်ဆောင်ထားသူများအနေဖြင့် ကျောက်မျက်များကို မည်ကဲ့သို့ထုတ်လုပ်မည်၊ မည်ကဲ့သို့ကြေငြာမည် နှင့်တရားဝင်လမ်းကြောင်းမှသွားမည်၊ မသွားမည်တို့ကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ခွင့် ပေးထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ အခွန်နှင့်စည်းမျဉ်းစနစ်များမှာ ရှုပ်ထွေးမှုရှိပြီး လိုက်နာလုပ်ဆောင်ရန်ခက်ခဲသည်။ ပွင့်လင်းစွာ ဖော်ထုတ်ကြေငြာခြင်းအတွက် မက်လုံးပေးမှုမှာအလွန်နည်းပါးခြင်းနှင့် ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းများလိုက်နာရန် သို့မဟုတ် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးမှုပြုရန် လွန်စွာအားနည်းမှုရှိကြောင်း သိရပါသည်။

ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်သူအများစုမှာ ကျောက်မျက်ရတနာကုန်သွယ်မှုများအတွက် တရားဝင်လုပ်ထုံးနှင့် တရားမဝင်လုပ်ထုံးများ ပေါင်းစည်းကာ ကုန်သွယ်မှုပြုကြပါသည်။ သို့သော် အဓိကအသုံးပြုသော လမ်းကြောင်းများမှာ

- ၁။ ထုတ်လုပ်မှုကို တရားဝင်ကြေငြာပြီး ရတနာခွန်နှင့်အခွန်များအား ပေးဆောင်ကာ ကျောက်မျက်ပြွဲပွဲ ရောင်းချသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် အော်ပရေတာများ၏ အကျိုးအမြတ်ရှုထောင့်မှကြည့်လျင် ဆွဲဆောင်မှုအနည်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်သည်။ စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု၏ ၁၀-၂၀% သည် ဤလမ်းကြောင်းကို အသုံးပြုသည်။
- ၂။ ထုတ်လုပ်မှုကို တရားဝင်ကြေငြာပြီး ရတနာခွန်နှင့် အခွန်များအား ပေးဆောင်ကာ ဝယ်ယူသူများ၏ လက်ထဲသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချခြင်း/တင်ပို့ခြင်းပြုပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် ဒုတိယဆွဲဆောင်မှု အရှိဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု၏ ၁၀-၂၀% ရှိပါသည်။
- ၃။ တရားဝင်ကြေငြာမှုမပြုခြင်း၊ တရားဝင်ရတနာခွန်နှင့်အခွန်များအား ပေးဆောင်ခြင်းမရှိဘဲ ဝယ်ယူသူများ၏ လက်ထဲသို့ တိုက်ရိုက်ရောင်းချခြင်း/တင်ပို့ခြင်းပြုပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် ဆွဲဆောင်မှုအရှိဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု၏ ၆၀-၈၀% ရှိပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာအလိုငှာ သက်ဆိုင်သူပေါင်းစုံနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သောအင်တာဗျူးများ၊ လက်လမ်းမှီသောအချက်အလက်များနှင့် သုတေသနပြုချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွက်ရှိသော ကျောက်မျက်များ၏ ၆၀% မှ ၈၀% မှာ ကြေငြာခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် တရားဝင်လမ်းကြောင်းကိုအသုံးမပြုကြပေ။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အစိုးရ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာအမြောက်အများဆုံးရှုံးမှုဖြစ်ပေါ်သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ယခင်အစိုးရ၏လွှတ်တော်မှ အတည်ပြုခဲ့သော ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကျောက်မျက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်တွင် အရေးကြီးသောပြောင်းလဲမှုအချို့ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ လိုင်စင်နှင့်ပတ်သက်၍ အကြီးစား၊ အလတ်စား၊ အသေးစားနှင့်တပိုင်တနိုင်ထုတ်လုပ်ခွင့် စသည့် အမျိုးအစား ၄-ခုအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ ယခင်က ထုတ်လုပ်မှုအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်အား ၃ နှစ်သာပေးခဲ့သော်လည်း ယခုအခါတွင် အကြီးစားထုတ်လုပ်မှုတွက် ၁၀ နှစ်၊ အလတ်စားထုတ်လုပ်မှုအတွက် ၅ နှစ်၊ အသေးစားအတွက် ၃ နှစ်နှင့် တပိုင်တနိုင်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် ၁ နှစ် ပေးထားပါသည်။ အကြီးစားနှင့် အလတ်စားထုတ်လုပ်မှုအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်များကို မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း(MGE) မှ အကျိုးတူအနေဖြင့် ထုတ်ပေးမည် ဖြစ်သော်လည်း အသေးစားနှင့်တပိုင်တနိုင်ခွင့်ပြုမိန့်ကိုမူ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လုပ်ကွက် စိစစ်ချထားပေးရေးအဖွဲ့မှ ထုတ်ပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ပြင်ဆင်ခဲ့သည့်ဥပဒေ၏ ကဏ္ဍ အတော်များများတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုမရှိသေးချေ။ မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း (MGE) မှ မူကြမ်းရေးဆွဲထားသည့် စည်းမျဉ်းများနှင့်နည်းဥပဒေများတွင် ရှင်းလင်းချက်အချို့ဖော်ပြလာမည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဘဝအပေါ်သက်ရောက်မှုအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုသည်လည်း ဤကဏ္ဍအတွက်အဓိက အရေးပါသောအကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ကျောက်စိမ်းအဓိကထွက်ရှိရာ ဖားကန့်ဒေသတွင် စွန့်ပစ်မြေစာပုံပြိုကျမှုကြောင့် ရေမဆေးရှာဖွေသူ ရာနှင့်ချီ၍သေဆုံးခဲ့ရသည်။ မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်း ကျောက်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကို စည်းကမ်းမဲ့စွာလုပ်ကိုင်မှုများကြောင့် ဒေသတွင်းသဘာဝ

ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဖီဝါးကွဲများအပေါ်အကြီးအကျယ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။ ဒေသခံပြည်သူများကလည်း စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများမရှိမှုကို ဖွင့်ဟကြားသည်။ အခြားကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိရှိရသည့်သတင်းများမှာ နိုင်ငံခြားသားများအတွက် ထုတ်လုပ်မှု ခွင့်ပြုမိန့်အား ဥပဒေအရ တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသော်လည်း ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကိုရယူပြီး ထိန်းချုပ်လုပ်ကိုင်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မကြာသေးမီကအတည်ပြုခဲ့သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုင်ရာဆန်းစစ်မှု(EIA) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဘဝကိုကာကွယ်ပေးထားသော်လည်း ၎င်းကို အစိုးရမှ လိုက်နာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည့် စွမ်းဆောင်ရည်မှာမူ စိုးရိမ်စရာအဖြစ်ရှိနေသေးသည်။

မြန်မာ့အစိုးရတစ်ကျောက်မျက်ရတနာများသည် အရိုင်းတုံးအဖြစ်သာပြည်ပသို့တင်ပို့နေရပြီး ကျောက်ဖြတ်ခြင်း၊ ကျောက်သွေးခြင်း၊ အရောင်တင်ခြင်း၊ ထုဆစ်ခြင်းနှင့်အခြားအဆင့်များကို နိုင်ငံပြင်ပ၌သာလုပ်ဆောင်နေရသည်။ ထိုကျောက်မျက်ရတနာမှာ ပြည်တွင်းသို့ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာပြီး လက်ဝတ်ရတနာများအဖြစ်ပြန်လည်ထုဆစ်သည်။ သို့သော်လည်း နည်းပညာ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အထောက်အပံ့ပစ္စည်းကိရိယာများသည် ပြည်ပ၌ပိုမိုသာလွန်ကြောင်းသိရှိထားပါသည်။ ဥပမာ ထိုင်း၊ ဟောင်ကောင်၊ တရုတ် စသည့် နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ ယခုအခါ တရုတ်သည် ကမ္ဘာ့ကျောက်မျက်ရတနာထုတ်လုပ်မှုတွင် ပထမနေရာရှိနေပြီး ကျောက်မျက်အရိုင်းတုံးများလိုအပ်ချက်သည်အမြဲလိုလိုရှိနေကာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်ကုန်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် စိန်ခေါ်မှုမှာလည်း မြှင့်တက်လျက် ရှိသည်။

ကမ္ဘာ့စားသုံးသူများသည် ၎င်းတို့ဝယ်ယူမည့်ထုတ်ကုန်များ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာရှိမှု၊ တာဝန်ယူမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဒေသခံပြည်သူလူထုအပေါ်သက်ရောက်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သိရှိလိုမှုများပိုမို ရှိလာနေပြီဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းအရာကား လတ်တလောမြန်မာနိုင်ငံအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုဖြစ်သော်လည်း ၎င်းသည်ပင်ထူးခြားသည့်အခွင့်အရေးလည်းဖြစ်ပေသည်။ ကမ္ဘာ့ပေါ်တွင်အကောင်းဆုံး ကျောက်မျက်ရတနာများ တည်ရှိရာ ပင်မရင်းမြစ်ဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရသစ်လက်ထက်၌ ဤအစီရင်ခံစာဖော်ပြချက်တွင် ပါရှိသောစိန်ခေါ်မှုများကို စတင်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသင့်ပေသည်။

မရေမတွက်နိုင်သော များပြားလှသည့်ထုတ်လုပ်မှုကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အစိုးရမှ ရရှိနိုင်သည့် ဘဏ္ဍငွေသည် လွန်စွာများပြားလှပေသည်။ သို့သော် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်အားနည်းမှုများကြောင့် အဆိုပါအားနည်းချက်များကို ခိုင်မာတောင့်တင်းလာအောင် အချိန်ယူပြင်ဆင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် အကြီးမားဆုံးသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများမှာ (၁) အင်စတီကျူးရှင်းများ ခိုင်မာအားကောင်းလာအောင်ပြုလုပ်ခြင်း (၂) ဥပဒေရေးရာနှင့် နည်းဥပဒေမူဘောင် (၃) ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ပို့ကုန်အား စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း (၄) ဘူမိသိပ္ပံအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲခြင်း (geoscience data management) (၅) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဘဝသက်ရောက်မှုအပေါ်စီမံခန့်ခွဲခြင်း (၆) ထုတ်ကုန်တန်ဖိုးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးပေးခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် အဓိကမူဝါဒများဖြစ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးကို တိုးတက်အောင်မြင် လုပ်ရန်နှင့် ထုတ်ကုန်တန်ဖိုးမြှင့်တင်ရန် အစရှိသည် အကြံပြုချက်အများအပြားကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အဓိက အကြံပြုချက်များဖွဲ့စည်းပုံကို ပူးတွဲဖော်ပြထားပါသည်။ အရေးကြီးဆုံးသော အကြံပြုချက် ၁၀-ခုမှာ

၁။ မြန်မာ့ EITI MSG သည် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် EITI အစီရင်ခံစာတွင်ထည့်သွင်းရမည့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍနယ်ပယ်အတွက် လိုက်လျောညီထွေသောဖော်ဆောင်မှု “ Adapted Implementation” ပြုလုပ်နိုင်ရန် EITI ဘုတ်အဖွဲ့သို့ ချက်ချင်း တောင်းဆိုမှုပြုသင့်သည်။

၂။ မြန်မာ့ EITI MSG သည် ဒုတိယမြောက် EITI အစီရင်ခံစာ၏ scoping study အတွက် ထုတ်လုပ်မှုခွင့်ပြုမိန့်များအားလုံး၊ ကုန်သွယ်မှုလိုင်စင်ကိုင်ဆောင်သူအားလုံးနှင့်ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ၏ဝင်ငွေ အလုံးစုံအား ထည့်သွင်းနိုင်အောင် သုံးသပ်မှုပြုရန်။

၃။ လက်ရှိခွင့်ပြုမိန့်များ၊ စာချုပ်များနှင့် ခွင့်ပြုမိန့်ချထားရေးလုပ်ထုံးများအားသုံးသပ်ခြင်း၊ သဘောတူထားသည့် အချက်အလက်များအားလိုက်နာခြင်းရှိမရှိအား ဆန်းစစ်ပြီး သင့်လျော်သောအရေးယူမှုများပြုလုပ်နိုင်ရန် ဌာနဆိုင်ရာများအကြား ကျောက်မျက်ခွင့်ပြုမိန့် စိစစ်ရေးကော်မတီ (Gemstone Permit Review Committee) အားဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။ ကော်မတီ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် ကျယ်ပြန့်မှုရှိရပါသည်။

၄။ ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ၏ တာဝန်ယူမှုရှိသောဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းအတွက် မဟာဗျူဟာမူဘောင်ရေးဆွဲရန် အမျိုးသားကျောက်မျက်ကဏ္ဍမဟာဗျူဟာတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲသင့်သည်။

၅။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းဖြစ်သည့် တာဝန်ယူမှုနှင့်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသည့် ကောင်းမွန်သောအလေ့အကျင့်များ နှင့်လျော်ညီရန် စာချုပ်များအားလုံးအပါအဝင် ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းမူဘောင်အား သုံးသပ်မှုပြုသင့်သည်။

၆။ ပြည်သူလူထုနှင့်သက်ဆိုင်သူများအားလုံးလက်လှမ်းမီနိုင်မည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်တာဝန်ခံယူမှုပါဝင်သော အမျိုးသားအဆင့် အကြံပြုတိုင်ကြားရေးယန္တရား တစ်ခုကို တည်ဆောက်သင့်သည်။

၇။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုစီမံခန့်ခွဲမှု ခိုင်မာအားကောင်းလာစေရန် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ထောက်ပံ့ကူညီပေးခြင်း - သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန (MGE နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန ECD)အား EIA လုပ်ထုံးများ ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် အကူအညီ ပေးရန်။

၈။ လက်ရှိထုတ်လုပ်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ထုံးများအား သုံးသပ်ရန်နှင့် MGE/MONREC အား စစ်ဆေးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်မှုအားစောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း လုပ်ထုံးများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ အကူအညီပေးခြင်း။

၉။ (မြေပုံရေးဆွဲခြင်း၊ ကျောက်မျက်တူးဖော်ခြင်း၊ ကျောက်ဖြတ်ခြင်း၊ အရောင်တင်ခြင်းနှင့် လက်ဝတ်ရတနာ ပြုလုပ်ခြင်းအပါအဝင်) ကျောက်မျက်လုပ်ငန်းတွင် ထုတ်ကုန်တန်ဖိုးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးခြင်း အတွက် ဆန်းစစ်မှုပြုခြင်း။

၁၀။ အလားအလာရှိသော ကျောက်မျက်ရတနာသိုက်များအားမှတ်တမ်းပြုနိုင်ရန် ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်သော ဒေသများတွင် ပြည့်စုံကျယ်ပြန့်သောဘူမိဗေဒစစ်တမ်း ပြုစုရန်။

အထက်ပါအကြံပြုချက်များအားအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကောင်းမွန်သော နိုင်ငံတကာအလေ့အကျင့်စံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး တချိန်တည်းမှာပင် အင်စတီကျူးရှင်းများအား ခိုင်မာအောင်ပြုခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များအားဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ဆုံးရှုံးနေသည့် အခွန်ဘဏ္ဍာများအားပြန်လည်ရရှိခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်များအားမွမ်းမံခြင်း၊ တန်ဖိုးမြင့် ထုတ်ကုန်များ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်လာနိုင်ခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးပေးလာနိုင်ခြင်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု တို့ကို ရရှိလာနိုင်စေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရသစ်အနေဖြင့် ကဏ္ဍအသီးသီးအတွက် မရေတွက်နိုင်သောစိန်ခေါ်မှုများစွာကို ရင်ဆိုင်နေရပြီး အပြောင်းအလဲအတွက် ပြည်သူတို့၏မျှော်လင့်ချက်များမှာလည်း မြင့်မားလျက်ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် အနာဂါတ်မျိုးဆက်အကျိုးအတွက်မျှော်မှန်းကာ အဖိုးအနုဂ္ဂထိုက်တန်သော သယံဇာတများအား ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့်အသွင်ပြောင်းလဲခြင်းများ ပြုလုပ်ရာတွင် ဂရုပြုစီမံခန့်ခွဲခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအား ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်မှုဦးဆောင်နိုင်ငံ ဖြစ်လာစေရန် ဖြေးဖြေးမှန်မှန်ခြေလှမ်းကာစိတ်ရှည်ရှည်ဖြင့် ရှေ့ဆက် ချီတက်သွားရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အကြံပြုချက်များ အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြချက်များ

	အဓိက အကြံပြုချက်များ
EITI	<ul style="list-style-type: none"> • မြန်မာ့ EITI MSG သည် ဒုတိယအကြိမ် မြန်မာ့ EITI အစီရင်ခံစာတွင်ထည့်သွင်းရမည့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍနယ်ပယ်အတွက် လိုက်လျောညီထွေသော ဖော်ဆောင်မှု “ Adapted Implementation” ပြုလုပ်နိုင်ရန် EITI ဘုတ်အဖွဲ့သို့ ချက်ချင်း တောင်းဆိုမှုပြုသင့်သည်။ • မြန်မာ့ EITI MSG သည် ဒုတိယအကြိမ် မြန်မာ့ EITI အစီရင်ခံစာအတွက် scoping study တွင် ထုတ်လုပ်မှုခွင့်ပြုမိန့်များ အားလုံး၊ ကုန်သွယ်မှုလိုင်စင်ကိုင်ဆောင်သူများအားလုံးနှင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ၏ဝင်ငွေ အလုံးစုံအား ထည့်သွင်းမှုပြုနိုင်အောင် သုံးသပ်မှုပြုရန်။ • အစိုးရမှ မြန်မာ့ EITI MSG အတွက် MGE ကိုယ်စားလှယ်များရွေးချယ်ပေးရန်။ • MGJEA မှ မြန်မာ့ EITI MSG အတွက် ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်ပေးရန်။ • MONREC နှင့် MGE သည် ကျောက်မျက်စာချုပ်တွင်ရှိသော လျှို့ဝှက်ချက်များအား ချက်ချင်းသုံးသပ်မှုပြုပြီး လိုအပ်သော ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအားပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျောက်မျက်ရတနာထုတ်လုပ်သူများမှ ဖော်ထုတ်ခြင်းပြုရန် အတားအဆီးဖြစ်နေသော စာချုပ်များမှ ရှောင်လွှားနိုင်ရန် EITI ဖော်ထုတ်ရေးလိုက်နာချက်များကို ပြင်ဆင်ရန်။ • MSG မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ASM ကျောက်မျက်တူးဖော်ခြင်းအခြေအနေအား လေ့လာမှုပြုရန်။ • MSG သည် UMEHL၊ MEC တို့နှင့် တွေ့ဆုံရန် ကမ်းလှမ်းပြီး EITI ကိစ္စရပ်များအား အစပြုဆွေးနွေးခြင်း နှင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍတွင် အဆိုပါ ကုမ္ပဏီ ၂ ခု၏ ပါဝင်မှုကိုနားလည်သဘောပေါက်အောင် ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ • ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း Beneficial Ownership သတင်းအချက်အလက်များထုတ်ဖော်ရန် လမ်းပြမြေပုံတစ်ခု ထွက်ပေါ်လာရေးအတွက် MSG သည် MONREC၊ MGE၊ DICA နှင့် ချက်ချင်းတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုပြုသင့်ပါသည်။ ဒုတိယ EITI အစီရင်ခံစာအတွက် ကုမ္ပဏီအချို့၏ Beneficial Ownership အချက်အလက်များဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်ချက်များ (ဥပမာ သဘောတူညီထားသည့် threshold) အား MSG မှ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ • MGE (နှင့် MONREC) သည် ဒုတိယ EITI အစီရင်ခံစာအတွက် ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း ချပေးခဲ့သည့် ကျောက်မျက်ရတနာထုတ်လုပ်မှု ခွင့်ပြုမိန့်များအားလုံးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များအား ပြင်ဆင်ထားရန်။ • MSG သည် နယ်ပယ်လေ့လာမှု (scoping study) အတွက် ကျောက်မျက်တင်ပို့မှုများ၏ အချက်အလက်အားလုံး စုစည်းထားကြောင်း သေချာအောင်ပြုလုပ်ရမည်။ • သီးခြားငွေစာရင်းများ (Other Accounts) အပါအဝင် MGE ၏ ငွေစာရင်းအချက်အလက်များအား အများမြင်သာအောင် ပြုလုပ်ရန်။

<p>အင်စတီကျူးရှင်းများ ခိုင်မာအောင်ပြုလုပ်ခြင်း</p>	<ul style="list-style-type: none"> • အစိုးရသည် MGE ၏ မူဝါဒပြုရေး၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးတာဝန်များကို ၎င်း၏တွင်းပိုင်နှင့်အော်ပရေတာလုပ်ငန်းတာဝန်များမှ ပိုင်းခြားပေးခြင်းနှင့် အသေးစိတ်ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးရန် သုံးသပ်မှုပြုသင့်ပါသည်။ • MGE ၏ အုပ်ချုပ်မှုဖွဲ့စည်းပုံ၊ ဝင်ငွေစီမံမှုစနစ်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အားသုံးသပ်မှုပြုရန်။ • အစိုးရမှစည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ပြဌာန်းရန်နှင့် ကြီးကြပ်မှုပြုရန်အတွက် တာဝန်ယူမည့် လွတ်လပ်သောအဖွဲ့(သို့)quasi-independent body အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သည့် ကျောက်မျက်ရတနာစည်းမျဉ်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ဖွဲ့စည်းရန် သုံးသပ်သင့်သည်။ • ကျောက်မျက်ပြွဲအုပ်ချုပ်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား သုံးသပ်မှုပြုရန်။ • အစိုးရကျောက်မျက်ကော်မတီများ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းမှုများအား သုံးသပ်မှုပြုရန်။ • MGE အနေဖြင့် minerals cadastre အတွက် လိုအပ်သောအချက်အလက်များအား ကွန်ပျူတာ/ အီလက်ထရောနစ်စနစ်ဖြင့် ပြင်ဆင်ထားရန်။ • MGE၏ စွမ်းဆောင်ရည်လိုအပ်ချက်များအားဆန်းစစ်မှုပြုရန်နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးရန်၊ နည်းပညာအကူအညီပေးရန်နှင့် သင်တန်းပေးရန် အစရှိသည့် လိုအပ်ချက်များအားဖော်ထုတ်ပြီး ဦးစားပေးသတ်မှတ်ကာ ပို့ချပေးရန်။
<p>ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းမူဘောင်</p>	<ul style="list-style-type: none"> • လက်ရှိခွင့်ပြုမိန့်များ၊စာချုပ်များနှင့်ခွင့်ပြုမိန့်ချထားရေးလုပ်ထုံးများအားသုံးသပ်ခြင်း၊ သဘောတူထားသည့် အချက်အလက်များ အား လိုက်နာခြင်းရှိ/မရှိအား ဆန်းစစ်ပြီး သင့်လျော်သောအရေးယူမှုများပြုလုပ်နိုင်ရန် ဌာနဆိုင်ရာများအကြား ကျောက်မျက်ခွင့်ပြုမိန့်စစ်ရေးကော်မတီ (Gemstone Permit Review Committee) အားဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။ အဆိုပါ ကော်မတီသည် EITI ဖော်ထုတ်မှုအတွက်လိုအပ်သောအချက်အလက်များ၊ အကျင့်ဖျက်ခြစားမှုတိုက်ဖျက်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များအားစာချုပ်အသစ်တွင် ပါဝင်လာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကော်မတီ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် ကျယ်ပြန့်မှုရှိသင့်ပါသည်။ ဥပမာ- ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများအား ဆန်းစစ်မှုပြုခြင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍမဟာဗျူဟာ(အောက်တွင်ဖော်ပြ) အား ကြီးကြပ်မှုပြုခြင်း။ ▪ ဥပဒေ၊နည်းဥပဒေမူဘောင် (၂၀၁၆ ခုနှစ် ကျောက်မျက်ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်၊ နည်းဥပဒေနှင့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ မူကြမ်း)နှင့် ကောင်းမွန်သောနိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့်ဖီလာနေသည့် ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုအား စနစ်တကျဆန်းစစ်မှုပြုရန်နှင့် (ထုတ်လုပ်မှုအားစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းများအပါအဝင်) ကျောက်မျက်ကဏ္ဍအုပ်ချုပ်မှုပွင့်လင်းမြင်သာရှိမှုနှင့်တာဝန်ခံမှုလုပ်ငန်းများတွင် ဟာကွက်များအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်သည်။ အဆိုပါဆန်းစစ်မှုများတွင် လိုအပ်ပါက သင့်လျော်သောစနစ်များ၊ ကျင့်ထုံးများ (ဥပမာ ရောင်းချပြီးနောက် ရတနာခွန်ကောက်ခံခြင်း) ပေါ်ပေါက်လာရေးနှင့် အားကောင်းလာအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် နည်းလမ်းများ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ အထက်ပါ ဆန်းစစ်မှုလုပ်ငန်းအတွက် လက်ရှိဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများ၊ နည်းဥပဒေများနှင့်

	<p>လုပ်ထုံးများအား တစ်နေရာတည်း၌စုစည်းထားခြင်းဖြင့် မည်သည့်မူဘောင်အားအသုံးပြုနေသည်ကို လွယ်ကူစွာ သိမြင်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ လာမည့်နှစ်များတွင် တာဝန်သိဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်မဟာဗျူဟာမူဘောင်ချမှတ်နိုင်ရန် အမျိုးသားအဆင့်ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်ပေါ်ထွန်းလာအောင်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းအတွက် အကြံပြုဆွေးနွေးပွဲနှင့် အမျိုးသားအဆင့် ညီလာခံများ ကျင်းပပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ ▪ လက်ရှိကျောက်မျက်ကဏ္ဍတွင်နိုင်ငံခြားသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအား တားမြစ်ထားခြင်းကိုသုံးသပ်မှုပြုရန်။ အဆိုပါဆန်းစစ်မှုတွင် နိုင်ငံခြားသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေ (Options) များအား ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်သည်။ ▪ တာဝန်သိကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ကောင်းမွန်သော နိုင်ငံတကာကျင့်ထုံးများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဘဝအပေါ် သက်ရောက်မှုအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာသင်တန်းများ၊ အမြင်ဖွင့်သင်တန်းများအား ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်သူများ နှင့် MGE အရာရှိများအား ပို့ချပေးရန်။
<p>ထုတ်လုပ်ခြင်း/ ပို့ကုန်စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း</p>	<ul style="list-style-type: none"> • တရားဝင် ထုတ်လုပ်မှုအားစောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးများအား သုံးသပ်မှုပြုပြီး ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်။ • စစ်ဆေးမှုပြုခြင်း၊ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့်တင်ပို့မှုအား စောင့်ကြည့်ရေးလုပ်ထုံးများ အားကောင်းစိုင့်မာလာစေရန် MONREC/MGE အား အကူအညီနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရန်။ • ကျောက်မျက်ရတနာမှောင်ခိုထုတ်ခြင်းအား ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် နယ်စပ်စောင့်ကြပ်မှု အားကောင်းလာစေရန် အကောက်ခွန်ဌာန ကိုယ်စားလှယ်များသည် အခြားသက်ဆိုင်ရာဌာနများ(MGE/MONREC/IRD စသည်)နှင့် နီးကပ်စွာပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းများအားထိရောက်စွာလုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် အကောက်ခွန်နှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ ဌာနများအား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့်သင့်လျော်သော အကူအညီပေးအပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ • လက်ရှိပို့ကုန်တင်ပို့မှုမူဝါဒများနှင့်လုပ်ထုံးများအားသုံးသပ်မှုပြုရန်နှင့် ကျောက်မျက်ရတနာတင်ပို့မှုအတွက် သီးခြား ပို့ကုန်လုပ်ထုံးများ သို့မဟုတ် အသေးစား (သို့) ကျင့်ထုံးနှင့်မညီညွတ်ကုန်သည်များအတွက် ရိုးရှင်းသော လုပ်ထုံးများအား ရေးဆွဲရန်။ • တရုတ်နှင့်ကုန်သွယ်မှုစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိရန်လိုအပ်ပြီး တရားမဝင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မှောင်ခိုလုပ်ငန်းများအား ဖော်ထုတ်ရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။ • မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်စတီကျူးရှင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ပြီး ၃ နှစ် မှ ၅ နှစ်အတွင်း ကျောက်စိမ်း (သို့မဟုတ် ကျောက်မျက်ရတနာများ)ဖစ်မြစ်အား နောက်ကြောင်းပြန်ရှာဖွေခြင်းနှင့် သက်သေခံလက်မှတ်ထုတ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား တရားဝင် ဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

<p>ဘူမိသိပ္ပံအချက်အလက်နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ကျောက်မျက်ရတနာ အဓိကထုတ်လုပ်သောဒေသများတွင် အလားအလာရှိသော ရတနာသိုက်များအားမှတ်သားရန်အတွက် ပြီးပြည့်စုံသောဘူမိဗေဒစစ်တမ်းများ ကောက်ယူရန်လိုအပ်သည်။ အဆိုပါစစ်တမ်းအတွက် နည်းပညာအကူအညီ လိုအပ်မည် ဖြစ်ပေသည်။
<p>သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဘဝအပေါ်သက်ရောက်မှုအား စီမံခန့်ခွဲခြင်း</p>	<ul style="list-style-type: none"> • တိုင်ကြားစာများအား ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့်တာဝန်ခံနိုင်မှုအပြည့်ဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်သူများနှင့် ပြည်သူများ လက်လှမ်းမီနိုင်သောရှင်းလင်းသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်တာဝန်ခံမှုပါရှိသောအကြံပြုတိုင်ကြားရေးယန္တရား/သတ္တုကဏ္ဍ စောင့်ကြည့်ရေး ယန္တရားအားတည်ဆောက်ရန်။ • MONREC/MGE မှ ကျောက်မျက်တူးဖော်ရာတွင်အသုံးပြုသော ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများအား သုံးသပ်မှုပြုရန်နှင့် ဖောက်ခွဲရေး ပစ္စည်းများထောက်ပံ့ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးနည်းလမ်းများအား သုံးသပ်ရန်။ • EIA လုပ်ထုံးများဖော်ဆောင်ရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဘဝအပေါ်သက်ရောက်မှုအတွက် စီမံခန့်ခွဲခြင်းအား ခိုင်မာအားကောင်းလာစေရန် MONREC (အထူးသဖြင့် MGEနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဌာန) အား အကူအညီ ပေးခြင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းပြုရန်။ • ခွင့်ပြုမိန့်ကိုင်ဆောင်ထားသူများအတွက် IEE နှင့် EIA ဖော်ဆောင်ခြင်းကို MONREC မှ အစပြုဆောင်ရွက်ရန်။ <p>တာဝန်သိအရင်းမြစ်မှရသည့် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာရှေ့ပြေးစီမံကိန်း - အဆိုပါစီမံကိန်းအတွက် MGJEA၊ MGE နှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အနီးကပ်ပူးပေါင်းပါဝင်မှုလိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါရှေ့ပြေးစီမံကိန်းတွင် ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်သူအနည်းစုပါဝင်မည် ဖြစ်ပြီး သဘောတူညီထားသည့် တာဝန်သိစံနှုန်းများအတိုင်း လိုက်နာလုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ကာ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အဆိုပါ လုပ်ငန်းရှင်များသည် တာဝန်သိအရင်းအမြစ်အားအလိုရှိသော နိုင်ငံတကာလက်ဝတ်ရတနာဈေးကွက်များသို့ တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက် နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။</p>
<p>ထုတ်ကုန်တန်ဖိုး မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးခြင်း</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ပြည်တွင်းဈေးကွက်၌ ထုတ်ကုန်တန်ဖိုးမြှင့်တင်ခြင်း အလားအလာနှင့် အရည်အသွေးမြင့်မားသောစံနှုန်းများ ရရှိလာစေရန် အလို့ငှာ ကျောက်ဖြတ်၊ကျောက်သွေးခြင်း၊ အရောင်တင်ခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ဓါတ်ခွဲခန်းစမ်းသပ်ချက်များ၊ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ထုတ်ပေးခြင်းနှင့်လက်ဝတ်ရတနာထုတ်လုပ်ခြင်းများကို ဆန်းစစ်မှုပြုခြင်းနှင့် သုံးသပ်မှုပြုခြင်းဆိုင်ရာ သုတေသနလုပ်ငန်းများပြုလုပ်ရန်။ အမျိုးသားကျောက်မျက်ကဏ္ဍမဟာဗျူဟာတွင်ထည့်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် လက်ဝတ်ရတနာ ကဏ္ဍ မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။ • သတ္တုနှင့် ကျောက်မျက်ရတနာကျောင်းတစ်ခု တည်ထောင်ရန်။

	<p>ကျောက်မျက်ထုတ်လုပ်သူများအတွက် တာဝန်ယူမှုရှိသော ကျောက်မျက်ရတနာထုတ်လုပ်ခြင်း၊ EITI ၊ ကောင်းမွန်သော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းအလေ့အကျင့်များ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဘဝသက်ရောက်မှုအပေါ်စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သင်တန်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် MGJEA နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ MGJEA မှ သင်တန်းများအား ၂၀၁၇-၂၀၁၈ တွင် စတင်ပို့ချမည် ဖြစ်သည်။</p>
--	---